

Pöytäkirja

Monikulttuurisuusasiain neuvottelukunnan kokous 9.2.2022

1. Kokouksen avaus, työjärjestyksen hyväksyminen ja pöytäkirjantarkastajien valinta

Päätös: avattiin kokous klo 17.03, hyväksyttiin työjärjestys ja valittiin pöytäkirjantarkastajiksi Mila Kangasniemi ja Peter Lammenranta.

2. Ohjaajien kokemuksia Espoon Moniku-palvelusta

Moniku-palvelu on sosiaalihuoltolain alainen neuvolan palvelu vieraskielisille tai sellaisille perheille, joissa ainakin toinen vanhemmista puhuu äidinkielenään jotain muuta kuin suomea tai ruotsia. Palvelussa keskitytään lapsen kielen kehityksen varhaiseen tukemiseen. Tavoitteena on vahvistaa lapsen oman äidinkielen oppimista, tukea vanhempia oman äidinkielen käyttämisessä lapsen kanssa ja vahvistaa perheen kulttuuriylpeyttä. Palvelu käynnistyi Espoossa kokeiluna vuonna 2017 ja se on vakinaistettu osaksi perhetyötä. Espoon Moniku-ohjaajat Michelle Kaila ja Alba Kokki selostivat, heidän esityksensä löytyy Extranetistä. Tiivistetysti:

Äidinkielen puhumisen puutteella on merkittäviä vaikutuksia perheeseen ja oppimiseen, joten oman äidinkielen hyödyistä kannattaa kertoa mahdollisimman varhain. Esimerkiksi mielenterveyspalveluissa on havaittu, että jos lapsella ei ole sanastoa ilmaisemaan tunteita ja ajatuksia, hän voi käyttäytyä aggressiivisesti. Monikussa pyritään ennaltaehkäisemään ongelmia ja tuodaan esille, että lapsi tarvitsee tukea perheeltä, koska ympäristö ei tue riittävästi oman äidinkielen kehitystä. Palvelun vaikuttavuutta on selvitetty kyselyillä ja saatu hyviä tuloksia. Asiakkailta tulee hyvää palautetta erityisesti siitä, että heidät kohdataan tasa-arvoisina. Palveluissa mm. kalliin puheterapian tarve on vähentynyt.

Monikun palveluprosessi on systemaattinen. Tapaamiset (yhteensä neljä) alkavat jo raskausaikana ja niissä on strukturoidut sisällöt. Tapaamisissa puhutaan äidinkielen tärkeyden lisäksi mm. lukemisen ja laulamisen hyödyistä ja lapsen ruutuajan haitoista, opetetaan satuhierontaa ja tarjotaan palveluohjausta. Tapaamiset ovat useimmiten virtuaalisia, joten isienkin on helppo osallistua.

Keskustelu: esityksestä virisi vilkas keskustelu, jossa käsiteltiin mm. ruutu-aikaa, useamman kielen yhtäaikaista oppimista ja Monikun yhteistyötä muiden palveluiden kanssa. Ohjaajat ovat olleet huolestuneita siitä, että pienetkin lapset voivat viettää YouTuben edessä useita tunteja päivässä, mikä on haitaksi kielen kehitykselle. Tavasta pois oppiminen ja vanhemman oman äidinkielen puhuminen lapselle sen sijaan on palautteiden perustella parantanut vuorovaikutusta ja lapsen leikkiä. Moniku-ohjaajat totesivat ja neuvottelukunnasta kompattiin sitä, että vaikka lapsen molemmat vanhemmat puhuisivat eri kieliä, niin systemaattisella oman äidinkielen puhumisella lapsi oppii ne ja lisäksi suomen kielen viimeistään esikoulussa. Ohjaajat suosittelivat yleisesti, että lapsi menisi hoitoon ennen kuin täyttää kolme vuotta. Lukemisen tärkeys ja hyödyt nousivat esille, ja ohjaajat kertoivat, että vanhempia motivoidaan lukemaan lapselle, vinkataan erikielisistä kirjoista ja autetaan tekemään kirjastokäynneistä rutiini. Tarvittaessa tehdään yhteistyötä muiden palveluiden kuten varhaiskasvatuksen ja psykologien kanssa, varsinkin jos lapsi tulee palveluun vasta päiväkotikäisenä. Lopuksi todettiin, että eri näkökulmia on ja perheiden erilaisuuksista johtuen lapsilla on hyvin erilaisia valmiuksia oppia suomen kieltä.

Päätös: kuultiin esitys, keskusteltiin ja merkittiin tiedoksi.

3. Ajankohtaiskatsaus Vantaan Moniku-hankkeeseen

Vantaalla Moniku-palvelu käynnistyi loppuvuonna 2021 osana myönteisen erityiskohtelun ohjelmaa. Palvelun tavoitteena on tarjota tukea ja neuvontaa perheille, joille Suomi on uusi kieli- ja kulttuuriympäristö. Osastonhoitaja Katja Antila kertoi Vantaan mallista ja ajankohtaisista kuulumisista, jonka jälkeen keskusteltiin.

Moniku-ohjaajia on Vantaalla kaksi. Erona Espooseen Vantaan palvelu on kohdennettu haavoittuville perheille ja sitä on tarjolla tietyissä neuvoloissa, joiden terveydenhoitajia on perehdytetty toimintaan. Tavoitteena on siirtyä korjaavista palveluista ennalta ehkäisevään näkökulmaan. Vasta vähän aikaa kestäneestä toiminnasta on saatu hyvää palautetta asiakkailta ja esille on noussut samantyyppisiä asioita kuin Espoossa, eli ruutu-aikaa on liikaa eikä lapselle välttämättä huomata puhua tai lukea.

Keskustelussa nousi esille erilaiset tavat oppia kieltä ja oman äidinkielen merkitys tunnekielenä ja abstraktin ajattelun kehittymisessä, mikä on edellytys koulussa pärjäämiselle. Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa tavoitteena on toiminnallinen monikielisyys ja kielitietoisuus (eli kielten tuominen näkyväksi), ja niissä kiinnitetään paljon huomiota ikätason mukaisesti opetuskieleen ja omaan äidinkieleen.

Päätös: kuultiin esitys, keskusteltiin ja merkittiin tiedoksi.

4. Ajankohtaista maahanmuuttajapalveluista

Monikulttuurisuusasiain neuvottelukunta sai perehdytyksen maahanmuuttajapalveluista ja kuuli ajankohtaisista asioista, mm. yksikön tulevasta siirtymisestä hyvinvointialueelle. Mapin päällikkö Minna Tuovinen esitteli yksikön toimintaa ja maahanmuuttajakoordinaattori Ilona Korhonen kertoi asiakkaiden tukemisesta työelämään ja koulutukseen hakeutumisessa. Tarkempaa tietoa on kalvoesityksessä, mutta alla pieni tiivistelmä:

Maahanmuuttajapalvelut edistää Vantaalla asuvien pakolaisten kotoutumista, auttaa ihmiskaupan uhreja ja tarjoaa paperittomille välttämättömät sosiaalipalvelut. Työn piiriin kuuluu perheryhmäkoti ilman huoltajaa alaikäisille sekä jälkihuoltopalvelut ilman huoltajaa maahan tulleille 18–24-vuotiaille nuorille. Työtä ohjaavat monet lait kuten laki kotoutumisen edistämisestä ja sosiaalihuoltolaki. Mapissa on tällä hetkellä 1125 asiakasta eli hyvin pieni osuus – noin 2,2 % - kaikista Vantaan vieraskielisistä, joita on noin 51 200. Uusia asiakkaita tulee vuodessa runsaat 400 vuodessa. Valtio korvaa vastaanotosta aiheutuneet kulut. Minnan mukaan kotoutumislain uudistaminen vaikuttaa myös maahanmuuttajapalveluihin monin tavoin. Avoimia kysymyksiä on useita liittyen kotoutumispalveluiden koordinointiin kunnassa ja kunnan ja hyvinvointialueen välillä.

Maahanmuuttajapalvelut tarjoaa nykyään työllisyysohjausta, ja sitä varten on selvitetty asiakkaiden taustakoulutuksia ja työmarkkinatilannetta. Kiinnostavana havaintona asiakkaiden koulutustaso on hyvin polarisoitunut (n=312) siten, että asiakkaat ovat korkeasti koulutettuja tai heillä ei ole juuri mitään koulutusta, usein lähtömaasta riippuen (esim. turkkilaista yli 70 % on korkeasti koulutettuja). Vähän yllättäen naiset eivät usein ole kotiäitejä vaan usein joko kotoutumiskoulutuksessa, ammattiopinnoissa tai aikuisten perusopetuksessa. On havaittu, että työllisyysohjauksesta hyötyvät erityisesti

vastaanottokeskuksessa hyvin suomea oppineet, koto-koulutuksen jälkeen työttömiksi jääneet ja osa-aikatyötä hakeneet asiakkaat. Etuna on se, että työntekijät tuntevat asiakkaat hyvin, palvelua pystytään tarjoamaan oikea-aikaisesti ja että Apotin tiedot ovat käytettävissä. Ilonan mukaan jatkossa tulisi ottaa paremmin huomioon tiedonsiirto, prosessin sujuvoittaminen ja ohjaaminen lukutaitovaiheeseen.

Valitettavasti on havaittu, että korona-aika on aiheuttanut paitsi masennusta, myös hidastanut kielenoppimista, sillä etäopetuksessa ei opi. Minna ja Ilona korostivat, että kotoutuminen ei ole vain tietoa ja välineitä vaan myös dialogia. Pasi Saukkosen sanoin: *Jos ihminen kokee olevansa ei-toivottu maahantunkeutuja tai ikuseksi ajaksi maahanmuuttajaksi leimattu, hän myös helposti kääntyy yhteiskunnasta pois päin ja kehittää mahdollisesti kielteisiä tunteita ja asenteita sitä kohtaan.* (Pasi Saukkonen, Pelisäännöt monikulttuuriseen yhteiskuntaan, blogi 2021)

Keskustelu: keskustelua heräsi muun muassa jo pitkään jatkuneesta aikuisten perusopetuksen tilaongelmasta, johon neuvottelukuntakin on ottanut kantaa, mahdollisuuksista työllistyä englanninkielellä, työlupajärjestelmän jäykkyyksistä sekä kotoutumislakiin tulossa olevista muutoksista kuten työnjaosta kunnan ja hyvinvointialueen välillä sekä kotoutumisajan lyhentymisestä. Huomautettiin, että kotoutumisajan lyhentymisen on monipiippuinen asia, mutta sillä saattaa olla myös positiivisia vaikutuksia, jos pakottaa viranomaiset toimimaan tehokkaammin.

Päätös: kuultiin esitys, keskusteltiin ja merkittiin tiedoksi.

5. Vaikuttamistoimielinten asema hyvinvointialueella

Hyvinvointialueelle siirtyminen vaikuttaa myös toimielimiin. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen päätöksenteon valmistelupäällikkö Riikka Liljeroos ei päässyt kokoukseen, mutta hän lähetti vaikuttamistoimielimiin liittyvästä valmistelusta esityksen, jonka pohjalta neuvottelukunnan koordinaattori Anu Anttila piti lyhyen tilannekatsauksen.

Monikulttuurisuusasiain neuvottelukunnan asema poikkeaa muista vaikuttamistoimielimistä, sillä se ei ole lakisääteinen. Alueen väestöpohja perusteella sellaisen asettaminen voi kuitenkin olla perusteltua. Vaikuttamistoimielinten puheenjohtajat ja koordinaattorit tekivätkin helmikuun alussa väliaikaiselle valmistelutoimielimelle ja kaupungin johdolle kannanoton, jossa moitittiin valmistelua vähäisestä tiedottamisesta ja vaadittiin, että vaikuttamistoimielimet ml. monikulttuurisuusasiain neuvottelukunta, ja niiden edustamien asukasryhmien osallisuus on huomioitava hyvinvointialuestrategian suunnittelussa, valmistelussa, päätöksenteossa, toteuttamisessa ja seurannassa. Liljestränd välitti viestin, että lähitulevaisuudessa järjestetään suunnittelutyöpaja, jonne myös monikulttuurisuusasiain neuvottelukunnan jäsenet kutsutaan. Anu välittää kutsun.

Päätös: merkittiin tiedoksi.

6. Ajankohtaiset asiat

Neuvottelukunta päätti tehdä kaupunginhallitukselle kannanoton 8.12.2021 kokouksessa kuultujen esitysten perusteella. "Lähisuhdeväkivaltatyön jatkuvuus ja resurssit Vantaalla turvattava" -otsikoitu kannanotto hyväksyttiin ja päätettiin toimittaa kaupunginhallitukselle ja poliisille.

Kotoutumislakia uudistetaan: Hannele Lautiola kertoi väliaikatietona, että valtion taholta on ollut kiitettävästi keskustelunavauksia, mutta useista lakihankkeista johtuen avoimia asioita on vielä paljon. Kaupungille on tulossa lausuntopyyntö kevään aikana. Hyvinvointialueelle siirtymisen vuoksi hallitus

valmistelee "mini-HE:n" (hallituksen esitys) pakolaiskorvauksista huolehtimiseksi. Hannelen mukaan kotoutumislaki on löyhästi muotoiltu puitelaki, joka jättää kotoutumisen kokonaisvastuun kunnalle. Tällöin edunvalvonta näkökulma on tärkeä. Hän sanoi pitävänsä neuvottelukunnan ajan tasalla valmistelusta ja mahdollisuudesta vaikuttaa lausuntoon.

Auli Soinio pyysi ideoita tahoista, jotka voisivat antaa stipendejä aikuisten perusopetuksesta valmistuville nuorille.

Päätös: hyväksyttiin julkilausuma ja merkittiin tiedoksi se ja muut asiat.

7. Tiedoksi merkittävät asiat

- nuorisovaltuusto nimeää seuraavassa kokouksessaan 22.2. edustajan monikulttuurisuusasiain neuvottelukuntaan
- Welcome to Vantaa: [Integration på svenska -sivusto](#) on uudistettu
- Kotouttamisohjelmia koskevan selvityksen julkaisutilaisuus pidetään perjantaina 18.2., ilmoittautuminen linkin kautta:
<https://kotoutuminen.fi/tapahtumat/2022-02-18/julkaisutilaisuus-selvitys-kuntien-kotouttamisohjelmistan>

Päätös: merkittiin tiedoksi.

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 19.41. Seuraava kokous pidetään 30.3.2022 Lehtikuusen koululla.